

Peter Dörfler, **Mutasti greh**. Poslovenil Janez Pucelj. Mohorjeva knjižnica 58. Založila Družba sv. Mohorja v Celju 1933. 95 strani.

Povest je še bolje poslovenjena kot *Krivični vinar*, a najbrž bo bolj utrudljivo kot umetniško dvigajoče to tisočkratno zrcaljenje neke možnosti, ki se sploh ne razodene. Kakšen greh je naredil nekoliko manj vredni vaški črednik, nas ob koncu prav za prav tudi več ne zanima, kajti pisatelj je hotel razložiti predvsem skrivnost greha sploh v svitu vesti in katoliške vere. Greh je glavni junak, ki vsak hip neutrudno preganja svojo žrtev, prilike dovolj za pisateljevo psihologijo in doživljanje trenutka. Dejanje se vrti le v duši in vesti, a se konkretizira komaj opazno v kakem razločnem dejstvu, včasih skoraj utone v preobilnem govorjenju, iz katerega pa se ob koncu dvigne nad vse lepo zarja odpuščenja in sprave z Bogom. Je pa ta grešnik blizu protestantske miselnosti, ki ne pozna spovedi, slovansko velikodušje, ki pozna vso naslado muke priznanja, je bliže krščanstvu in pravemu človeštvu.

Velimir Deželić ml., **Kragulj**. Poslovenil Lojze Golobič. Mohorjeva knjižnica 60. Založila Družba sv. Mohorja v Celju 1933. 255 strani.

Knjiga nadaljuje lepo hrvaško tradicijo o obujanju slovanske preteklosti, o duhovnih vrednotah slovanstva, ki smo zdaj dalje od njega kot pred 100 leti. Drugi narodi pišejo zgodovinske romane, da obujajo višje zavedanje historičnega človeka, Slovani ostajamo igrača dnevnih teorij. Zato je pozdraviti to zgodovinsko povest o sv. Cirilu, apostolu iz Soluna. To je doslej še edina konkretnejša ideja, ki vse Slovane druži. Dasi se Deželić mlajši v oživljanju snovi ne more meriti z bujno fantazijo starejšega Deželića, skuša pa zato podati točnejše črte časa z opisom bizantinske ceremonijelnosti, s posnemanjem starih pisateljev, posebno legende o sv. Cirilu, zlasti pa z vpletanjem istodobnih pesmi. Okorno počasni ritem časa je dobro zadet v tej široki epiki, ki se ji nikamor ne mudi.

Dr. J. Šile

Ivan S. Turgenjev, **Lovčevi zapiski I.** Lj. 1933. Izdala Jugoslov. knjigarna (Ljudska knjižnica 53). Iz ruščine preložili † Bogomil Vdovič, Marija Kmetova in Janez Rožencvet.

Ivan S. Turgenjev, **Plemiško gnezdo**. Roman. Lj. 1933. Izdala Jugoslov. knjigarna (Leposlovna knjižnica 14). Iz ruščine prevedel Jože Arko.

Z izdajo teh dveh del smo se Slovenci lepo oddolžili spominu Ivana S. Turgenjeva za petdesetletnico njegove smrti. »Lovčevi zapiski« gredo s tem prevodom drugič med slovenski narod. (Prvič jih je prevedel Fr. Jos. Remec in izdala Matica Slovenska, I. del 1882). Roman »Plemiško gnezdo« je pa sedaj prvič preveden v slovenščino.

»Lovčevi zapiski« — svojevrstna zbirka slik-akvarelov ruske prirode in ruskega človeka štiridesetih let prejšnjega stoletja — so prinesli Turgenjevu pisateljsko slavo in so še danes morda najbolj znano njegovo delo v svetu. Iz njih odseva življenje ruskih predreformnih podeželskih graščakov, graščinskih ljudi in kmetov v najbolj jarkih osvetljavah. Četudi Turgenjev pogosto nakazuje, da s položajem, v katerem je bil ruski kmet

v njegovi dobi, ni zadovoljen, vendar ne more prikriti radosti, ki jo ima sam kot pisatelj ob toliki pisanosti motivov in taki raznosti dobrih, povprečnih ter okrutnih graščakov, dobrih in slabih, veselih in žalostnih, previtih in zabutih graščinskih ljudi in kmetov — češ: »Glej, to je naša stara Rusija!« Prav tako uživa ob množini motivov v prirodi, katero podaja v vseh mogočih inačicah: v jutranjem hladu in solnčni pripeki, v svetlih in temnih nočeh, v dežju in nevihti; nedogledno ravnino in neprehodno goščo, visoka obrežja in odljudna močvirja.

Vendar pa so nam danes tako ljudje kakor priroda pri Turgenjevu podani nekam prezunanje. Čutimo, kako je Turgenjev dojemal svet pretežno optično in pogosto pogrešamo pri orisih oseb psihološke poglobljenosti in človeške problematike. Pri popisih prirode pa imamo pogosto vtisk, da so slike prirode podane sicer z veliko spretnostjo, a nekam zunanje, radi njih samih. Intimnih vezi med človekom in prirodo Turgenjev še ni znal podajati tako, kot jih podaja od modernih n. pr. Knut Hamsun, ali od mlajših n. pr. Waggerl (Das Wiesenbuch).

Uvod Janeza Rožencveta v jedrnatem orisu podaja socialno sliko Rusije za Turgenjeva ter glavne poteze in odlike pisateljskih del, zlasti »Lovčevih zapiskov«.

Prevod prvih desetih slik je oskrbel Bogomil Vdovič. Pri prvih straneh enajstega zapiska (Pisarna) je prevajavca prehitela smrt; nadaljevanje je prevzel Janez Rožencvet, ki si je zagotovil pomoč pisateljice Marije Kmetove. Prevod je v celoti mojstrski. Zlasti pri B. Vdoviču je opaziti težnjo, da bi bil prevod čim dobesednejši, čim zvestejši originalu. S to težnjo in pa z velikim poznanjem slovenskega jezika je prevajavec dosegel, da je v prevodu vsa svežina in ostrina originala in se mu približuje tudi po bogastvu in lepoti izraza.

Vendarle sem si iz prvih šestih in zadnjih dveh slik zapisal nekaj nepravilnosti, nejasnosti in netočnosti, katerih naj nekaj tu navedem: Imena kakor Polutikin, Nahimov itd. je treba v slovenščini sklanjati dosledno samostalniški, ne sedaj samostalniški, sedaj pridevniški (s Polutikinim 13, Pučikovim 18: Polutikinu 22 itd.). Stremljenje po čistosti izraza je ponekod večje, ponekod manjše: na str. 28 imamo taško za naboje, a drugod je celo bolj uveljavljena beseda *par nadomeščena z dvojico* (29 in drugod). Stremljenje po dobesednem prevodu je ponekod preveliko: *небольшой* je vseskozi prevedeno z *nevelik* (namesto *majhen*); na str. 31 je govor o izrazu v licu Jermolaja, »kadar je vgriznil obstreljeno ptico,« v orig.: »когда онъ прикусывалъ подстрѣленную птицу“; glagol *прикусывать* je nedo- vršnik in znači »prigrizovati«; lepše in bolje je to prevedel Remec: »Kadar je jedel ustreljeno ptico« (21). Na pretesno hojo za originalom kaže besedni red, kakršen je n. pr. na str. 43: »Zdaj je Stepuška sedel pod mejo in redkev glodal, ali koren sesal, ali umazano zeljnato glavo drobil podse... zdaj je pod lončkom ogenjček kuril in neke črne koščke metal izpod pazduhe...« V slovenščini stavimo v teh primerih nepoudarjeni objekt za glagol. Na str. 42 je za stavkom »— o tem sploh ni imel nihče niti najmanjšega pojma« izpuščen stavek: „да и правду сказать, ни-

кого не занимали эти вопросы». (Imam Marksovo izdajo zbranih spisov Turgenjeva iz l. 1898). Na str. 46: sta spet dva nedovršna glagola napak prevedena z dovršnikom (Remec ima obakrat nedovršnik!): »K njemu so včasih prišle, lahko rečem, prve osebe...« in: »Vezene kaftane... je naročil...«; orig.: „къ нему, бывало, первыя... особы заѣзжали“ in „Кафтаны изъ самаго Парижа выписывалъ“ (R.: »hojevale naročal...»). Str. 48: »Kje si se klatil?« (bolje: »kod«, to ima tudi R.). Str. 51 in drugod: »na povratnem potu« za: „на возвратномъ пути“; nadaljevalca isti izraz poslovenila boljše za: »nazaj grede« (str. 205). Str. 63: vodnjak, obkoljen (!) z lužicami za: „колодець, окруженный лужицами“. Str. 71: »kupec« za r. купецъ (!) (R. ima pravilno »trговец«). Pogosto najdemo glagol držati ali držati si v pomenu: imeti, gojiti, rediti (n. pr. str. 72, 76). Str. 192: »Zakaj naj bi se (sekira) pogubila!« (orig.: Зачѣмъ ему пропадать = propasti, izgubiti se!). Na str. 193 čitamo: »jaz se (!) moram odgovarjati« za: „Съ меня взыщутъ“, kar znači: od mene bodo terjali, zahtevali (povračilo škode, ali odgovor). Prav tam čitamo: »Uma grešiš, kali?« za: „Съ ума сошелъ, что-ли?“ kar znači: »Kaj si ob pamet?« Glagol grešati sicer ima Pleteršnik, a ga v tej zvezi ne bo nihče razumel. Vrhu tega ruski izraz ni nikak lokalizem, za katerega bi bilo treba tudi v slovenščini iskati dialektično frazo. Na str. 196, 201 sem si zabeležil neslovenski predlog: na hvalo — take stvari naj bi ne kazile sicer vzorne slovenščine.

»Plemiško gnezdo« je najboljši roman Turgenjeva in je za nas še prav tako lepo čtivo, kot je bil za sodobnike. Četudi se Turgenjev ni mogel vzdržati dolgih stereotipnih zunanjih opisov važnih in nevažnih oseb in njih preteklosti, četudi je zgodba polna konvencionalnih slučajnih dogodkov in srečanj, četudi se direktna karakterizacija oseb giblje bolj na površini in je pisatelj n. pr. Lizi naravnost krivičen, ko ji nekako z viška pripiše ne baš zavidanja vreden delež razumnosti — vendarle roman zapušča vtisk čudovito nežne, bele zgodbe o nesrečni ljubezni neizkušene, v samotni podeželskega mesteca doraščajoče deklice do njenega mnogo starejšega sorodnika, svetskega prenasičenca in razočaranja Lavreckega. V vsi zgodbi se preliva mesečina svetlih ruskih noči, prežeta z dehtenjem cvetočega lipovja in prepletena z otožnostjo slavčjih melodij.

Prevajavec je v uvodu očrtal leposlovce tako zvane plejade štiridesetletnikov in nato podrobno opisal njih najizrazitejšega zastopnika I. S. Turgenjeva. Ta študija o Turgenjevu in njegovih delih kaže, da jo je pisal široko razgledan literarni zgodovinar in fin estēt, ki se ni bavil s Turgenjevom samo slučajno, ampak dodobra pozna miselna in stilna stremljenja v ruski literaturi preteklih stoletij.

Prevod je lep, točen in v skladu z delom samim nekam salonsko uglajen, brez množice domačih sicer, a redkih in večini povprečnih čitateljev nepoznanih besedi, ki jih nekateri prevajatelji često brez potrebe in navadno brezuspešno dvigajo iz Pleteršnika in jim skušajo vdihniti novo življenje. V vsem Arkovem prevodu sem našel samo eno besedo, ki mi brez Pleteršnika ni bila znana (opesen = tesno se prilagajoč, oprijemajoč); Arko se tudi

sprejete in splošno znane tujke za vsako ceno ne izogiba, včasih jo radi večje muzikalnosti rabi celo tam, kjer ima izvornik domačo slovansko besedo in bi mogel prevajavec tako dobiti tudi v slovenščini (n. pr.: monotono — otožno zvonjenje str. 207 za: однообразно — печальный звонъ). Jezikovnih lapsusov je malo: naklonjenejša 44 nam. bolj naklonjena, najdovršenejši 53 nam. najbolj dovršeni; ni maral zapeti svojo romanco 131 nam. svoje romanco — in morda še tu in tam kateri. Janez Logar

La Slovénie aperçu de son histoire — sa culture — sa littérature par France Stelè, secrétaire du P. E. N. Club. Situation géographique et statistique de la Slovénie. Principales époques de l'histoire des Slovènes. Evolution de la culture des Slovènes. Etat actuel de la culture slovène. Littérature slovène. Ljubljana 1935. Strani 25.

Povod pričujoči knjižici, ki jo je oskrbel ljubljanski krožek PENkluba, je bil XI. sestanek v Dubrovniku, čigar udeleženci naj bi s tem prigodniško napisanim pregledom naše zgodovine, kulture in literature dobili v roke potreben kašipot, ko bi utegnili obiskati tudi Ljubljano in slovenske kraje. Pisec, ki je prevzel kot klubni tajnik to zamudno in požrtvovalno delo, je uspel: strnil je s priznanja vredno vestnostjo in spretnostjo v dobrih 700 vrsticah podatke o vsem, kar kaže naš značaj v zemlji, zgodovini, kulturni prošlosti in v našem sedanjem prosvetnem površju. Označba je povsod točna. Iz leksikalično tesnega, a stvarnega in polnega orisa je čutiti prepričevalnost objektivno pravilnih podatkov, med katerimi so zlasti statistični o moči našega življa onstran jugoslovanskih mejá naše dokumentarično potrdilo. V poročilu o slovstvu pa sem pogrešil spricho navedenih nekaj prav tako tehtnih imen: Janežiča, Trdino, Mencingerja, Medveda, Šorlija in Kvedrovo. Dr. I. P.

Blätter aus der slowenischen Lyrik. In deutschen Übertragungen von Lili Novy. P. E. N. Ljubljana 1935.

Izredno okusna in v svojem monumentalnem tisku književno preciozna pesniška zbirka je bilà gostoljuben in pieteten dar slovenskih Penovcev tujim gostom lanskega sestanka v Dubrovniku. Zató takó odlična oblika v numerirano omejeni izdaji! Pesmi je uredil in izbral iz bogatih prevodov g. Novyjeve g. Jos. Vidmar, ki v posvetilu tudi pove, kaj hočejo ti pesniški listi. Da niso kakšen cvetnik slovenske lirike sploh, marveč le izbor iz najvidnejših lirikov naše tako zване »moderne«. Izbranih je petindvajset pesmi, 3 iz Cankarja (Aus einsamer Jugendzeit, Du sollst auf meinen Weg nicht Blumen streuen, In mein Zimmer ist die Nacht gekommen), 3 iz Ketteja (In Einsamkeiten, Einer Blume — Roži, Aus dem Zyklus »Mein Gott«), 9 iz Župančiča (Hei, ihr Wolken, Abend, Unsere Leiber, Weißkrainer Mädchen, Der See, Melancholie, Nächtlicher Psalm, Das Erwachen, Joža Berce zum Gedenken), 3 iz Murna (Johannisnacht — Šentjanževó, Im Dämmer, Hain im Dämmer) in 7 iz Gradnika (Im Dämmer, Aus den »Briefen« (IV), Worte aus dem Grabe, Eros — Tanatos, Beichte, Im reifenden Herbste I, II). Prevod sam je dragocen, izbrano lep in res pesniški. Preva-